Zákon o soudnictví a vězeňství

Návrh zákona č. 12 podle seznamu zákonů Fóra lidu – prováděcí zákon k Občanské ústavě ČR (OIPD)

Fórum lidu · pracovní návrh ze dne 26. 10. 2026

Postavení návrhu: Zákon provádí Hlavu pátou Občanské ústavy (čl. 71–82) a čl. 91 a 92 o trestní spravedlnosti. Upravuje soustavu soudů, volbu, kvalifikaci, odvolání a odpovědnost soudců, poroty, státní zastupitelství, řízení před Ústavním soudem, vazbu, výkon trestu s povinnou prací a odškodnění obětí. Organizaci Veřejné služby soudní upravuje zákon č. 18. Vychází z autorových textů na forumlidu.cz/oipd (Hlava 4, čl. 80; Hlava 5, čl. 103; Hlava 3, čl. 75 a 76; Východiska). Schvalují jej občané v referendu.

NÁVRH

ZÁKON

ze dne …….. 20..

o soudnictví a vězeňství

Občané České republiky se v referendu usnesli na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 – Předmět úpravy

Tento zákon upravuje soustavu soudů, postavení soudců, přísedících porotců a státních zástupců, řízení před Ústavním soudem, zbavení osobní svobody před rozhodnutím soudu, výkon vazby a trestu odnětí svobody a odškodnění obětí trestných činů.

§ 2 – Zásady

(1) Soudy rozhodují jménem občanů České republiky. Za každé rozhodnutí odpovídá osobně konkrétní soudce, popřípadě soudci senátu, kteří pro ně hlasovali; jejich jména a hlasování se uvádějí v rozhodnutí (čl. 71 odst. 2 Občanské ústavy České republiky, dále jen „ústava“).

(2) Soudce je nezávislý a vázán jen ústavou a zákonem. Ministr spravedlnosti, ředitel Veřejné služby soudní ani nikdo jiný nesmí zasahovat do rozhodování v jednotlivých věcech (čl. 72 odst. 1 ústavy).

(3) Soudci nejsou zaměstnanci Veřejné služby soudní; ta zajišťuje provoz soudů, jejich kanceláře, budovy a databáze. Do počtu rozhodujících zaměstnanců Veřejné služby soudní se soudci nezapočítávají.

(4) Rozhodnutí musí být odůvodněno tak, aby mu porozuměl i laik. Rozhodnutí, která skončila pravomocně, se zveřejňují ve veřejné databázi soudních rozhodnutí (čl. 82 odst. 2 ústavy); jména soukromých osob se znečitelní, jména veřejných služebníků, soudců a státních zástupců nikoli.

(5) Jednání soudu je veřejné. Veřejnost lze vyloučit jen k ochraně utajované informace, mravnosti nebo dítěte, a to usnesením s odůvodněním; rozsudek se vyhlašuje vždy veřejně.

ČÁST DRUHÁ – SOUSTAVA SOUDŮ

§ 3 – Soudy

(1) Soustavu soudů tvoří (čl. 78 ústavy)

a) obecní soudy,

b) okresní soudy,

c) krajské soudy,

d) zemské soudy,

e) odvolací soudy se sídlem v Praze, Brně a Ostravě, každý pro jednu zemi,

f) Nejvyšší soud se sídlem v Brně,

g) Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně.

(2) Obvody okresních, krajských a zemských soudů jsou shodné s územím okresů, krajů a zemí.

(3) Soudy ad hoc ani soudy mimo tuto soustavu nelze zřídit; rozhodčí řízení podle dohody stran tím není dotčeno.

§ 4 – Příslušnost

(1) Obecní soud rozhoduje drobné majetkové a sousedské spory do hodnoty pětinásobku průměrné měsíční mzdy a přestupky spáchané v obci. Obecní soud zřizuje obec, nebo několik obcí společně, na základě místního referenda; kde není zřízen, rozhoduje okresní soud.

(2) Okresní soud rozhoduje v prvním stupni všechny věci, nestanoví-li zákon jinak.

(3) Krajský soud rozhoduje v prvním stupni o zločinech, za které lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí nad 10 let, o trestných činech veřejných služebníků spáchaných při výkonu funkce, o žalobách proti rozhodnutím orgánů veřejné moci (správní soudnictví) a o sporech nad stonásobek průměrné měsíční mzdy; dále o odvoláních proti rozhodnutím obecních soudů.

(4) Zemský soud rozhoduje v prvním stupni o žalobách proti rozhodnutím zemských orgánů a ve sporech mezi kraji nebo obcemi z různých krajů téže země.

(5) Odvolací soud rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím okresních, krajských a zemských soudů své země.

(6) Nejvyšší soud rozhoduje o dovoláních ve věcech občanskoprávních a trestních a sjednocuje rozhodovací praxi. Nejvyšší správní soud rozhoduje o kasačních stížnostech ve správních věcech.

§ 5 – Blízkost a přikázání věci

(1) Soud jedná co nejblíže bydlišti účastníka; je-li to účelné, koná jednání v obci účastníka nebo dálkově se souhlasem účastníků (čl. 80 odst. 1 ústavy).

(2) Pochybuje-li účastník o nestrannosti místně příslušného soudu, může žádat o přikázání věci jinému soudu téhož stupně. Žádosti se vyhoví vždy, nejde-li o soud celostátní (čl. 80 odst. 4 ústavy). O přikázání rozhodne nejbližší vyšší soud do 15 dnů.

(3) Věc lze přidělit jinému soudci mimo náhodný výběr podle zákona o veřejné službě soudní jen při vyloučení soudce, při přikázání podle odstavce 2 nebo podle § 6 odst. 2, a to vždy s odůvodněním.

§ 6 – Přiměřená rychlost

(1) Soud prvního stupně rozhodne ve věci zpravidla do 1 roku od zahájení řízení, ve věci vazební do 3 měsíců od vzetí do vazby, ve věcech dětí a výživného do 3 měsíců; odvolací soud do 6 měsíců.

(2) Překročí-li soud lhůtu bez vážného důvodu uvedeného v rozhodnutí, má účastník právo na přiměřené zadostiučinění od státu a věc se na jeho žádost přikáže jinému soudci téhož soudu.

§ 7 – Počet soudců

Počet soudců jednotlivých soudů stanoví nařízením Národní rada podle nápadu věcí tak, aby byly dodrženy lhůty podle § 6. Občané příslušného obvodu mohou počet změnit v referendu (čl. 59 odst. 3 ústavy).

ČÁST TŘETÍ – SOUDCI

§ 8 – Volitelnost

(1) Soudcem může být zvolen bezúhonný rozhodující občan s vysokoškolským právnickým vzděláním (čl. 79 odst. 2 ústavy), který

a) pro obecní, okresní a krajský soud vykonával nejméně 5 let právnické povolání,

b) pro zemský soud, odvolací soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud nejméně 10 let (příloha č. 1 volebního zákona).

(2) Právnickým povoláním se rozumí zejména činnost soudce, státního zástupce, advokáta, notáře, exekutora, justičního čekatele, asistenta soudce, právníka ve veřejné službě nebo v podniku a vysokoškolského učitele práva. Justiční zkouška není podmínkou volitelnosti; Veřejná služba soudní ji nabízí kandidátům dobrovolně a její výsledek se zveřejní spolu s profilem kandidáta.

(3) Bezúhonný není ten, kdo byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

§ 9 – Volba

(1) Uprázdní-li se místo soudce, Veřejná služba soudní to neprodleně oznámí Státní volební komisi; volba se vyhlásí a koná ve lhůtách podle § 14 odst. 2 volebního zákona (čl. 27 odst. 1 ústavy).

(2) Soudce obecního, okresního, krajského a zemského soudu volí rozhodující občané obvodu soudu, soudce odvolacího soudu rozhodující občané země a soudce Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu rozhodující občané republiky (čl. 79 odst. 1 ústavy).

(3) Kandidát podává přihlášku s podporou voličů podle § 18 volebního zákona a doloží splnění podmínek podle § 8. Veřejná služba informační zveřejní u každého kandidáta jeho praxi, dosavadní rozhodnutí, majetkové přiznání a odpovědi na otázky občanů a zajistí veřejnou rozpravu kandidátů.

(4) Volí se nadpoloviční většinou podle § 11 volebního zákona (dvoukolová volba). Volba se provádí podle volebního zákona prostřednictvím systému EVORAS, a dokud není v provozu, listinně (čl. 123 odst. 2 ústavy).

(5) Soudce vykonává funkci bez časového omezení, dokud se jí nevzdá, není odvolán nebo neztratí volitelnost.

§ 10 – Slib a pojištění

(1) Soudce skládá slib: „Slibuji, že budu soudit nestranně, podle ústavy a zákonů, podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, a že za svá rozhodnutí ponesu osobní odpovědnost.“

(2) Soudce je povinně pojištěn pro případ škody způsobené nezákonným rozhodnutím (čl. 72 odst. 3 ústavy).

§ 11 – Neslučitelnost a střet zájmů

Funkce soudce je neslučitelná s jinou funkcí ve veřejné službě a s jinou výdělečnou činností kromě vědecké, pedagogické, literární a umělecké (čl. 72 odst. 2 ústavy). Soudce je vyloučen z věci, v níž má soukromý zájem nebo vztah k účastníkovi; zamlčení důvodu vyloučení je kárným proviněním.

§ 12 – Odvolání soudce

(1) Rozhodující občané, kteří soudce zvolili, jej mohou kdykoli odvolat v referendu (čl. 29 a 79 odst. 3 ústavy). Referendum se vyhlašuje na základě petice podle zákona petičního a o referendech a anketách (čl. 22 ústavy). Návrh kárného senátu podle § 13 odst. 3 se zveřejní v systému EVORAS postupem podle § 28 odst. 2 volebního zákona.

(2) Funkce soudce zaniká také pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin, ztrátou volitelnosti nebo vzdáním se funkce.

§ 13 – Kárná odpovědnost

(1) O kárném provinění soudce rozhoduje kárný senát tvořený pěti soudci téhož nebo vyššího stupně vylosovanými z jiného obvodu; dva vylosovaní rozhodující občané se jednání účastní s hlasem poradním.

(2) Návrh na zahájení kárného řízení může podat předseda soudu, ministr spravedlnosti, tribun lidu nebo účastník řízení, jehož se provinění týká.

(3) Kárný senát může uložit důtku nebo snížení platu až o polovinu na dobu až 1 roku. Shledá-li, že soudce svým jednáním zjevně ztratil důvěru potřebnou k výkonu funkce, zveřejní odůvodněný návrh na jeho odvolání podle § 12 odst. 1.

§ 14 – Odpovědnost za škodu

(1) Škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem soudu nahradí poškozenému stát.

(2) Bylo-li rozhodnutí zrušeno pro nezákonnost a kárný senát zjistí, že soudce jednal úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, stát vymáhá náhradu na soudci, nejprve z jeho povinného pojištění. Za právní názor, který byl odůvodněný a vyšší soud jej nesdílel, soudce neodpovídá.

§ 15 – Plat

Plat soudce se stanoví násobkem podle tabulky schválené v referendu podle čl. 87 ústavy a nelze jej snížit jinak než podle § 13.

ČÁST ČTVRTÁ – POROTA

§ 16 – Kdy rozhoduje porota

(1) O vině rozhoduje porota (čl. 80 odst. 5 ústavy)

a) u zločinů, za které lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí nad 10 let,

b) u trestných činů veřejných služebníků spáchaných při výkonu funkce, zejména u zneužití moci (čl. 92 ústavy),

c) v jiné trestní věci, požádá-li o to obžalovaný.

(2) Obžalovaný se může poroty podle odstavce 1 písm. a) vzdát.

§ 17 – Složení a rozhodování

(1) Porotu tvoří 12 porotců vylosovaných systémem EVORAS z rozhodujících občanů obvodu soudu, a dokud systém EVORAS není v provozu, veřejně předsedou soudu za účasti obou stran ze seznamu voličů obvodu; obžaloba i obhajoba mohou bez udání důvodu odmítnout každá nejvýše 3 vylosované. Porotcem nemůže být veřejný služebník ani osoba blízká účastníkům.

(2) Porota rozhoduje o vině nejméně 10 hlasy; jinak je obžalovaný zproštěn. Trest ukládá soudce v mezích zákona.

(3) Porotce má nárok na odměnu ve výši 1,5násobku průměrné denní mzdy za každý den jednání a na náhradu nákladů. Zaměstnavatel je povinen jej pro výkon funkce uvolnit.

ČÁST PÁTÁ – PRÁVA V ŘÍZENÍ

§ 18

(1) Každý má právo hájit se sám nebo s obhájcem, nahlížet do spisu a pořizovat z něj kopie, a to i elektronicky, a vyjadřovat se před soudem svým obvyklým jazykem nebo nářečím; tlumočníka hradí stát (čl. 80 odst. 2 ústavy).

(2) Kdo nemá obhájce nebo právního zástupce a nemá prostředky na jeho úhradu, má právo na bezplatnou právní pomoc; v trestní věci, kde hrozí trest odnětí svobody, ji stát zajistí vždy.

(3) Dokud není obviněný pravomocně odsouzen, hledí se na něj jako na nevinného (čl. 80 odst. 3 ústavy). Veřejný služebník nesmí o obviněném veřejně mluvit jako o vinném.

(4) Nikdo nesmí být trestán za čin, který nezpůsobil újmu jinému (čl. 8 odst. 3 ústavy). Soud v každé trestní věci výslovně uvede, jaká újma a komu byla způsobena.

ČÁST ŠESTÁ – STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

§ 19

(1) Státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a dozírá na zákonnost postupu policie ve vyšetřování (čl. 82 odst. 1 ústavy).

(2) Státní zastupitelství tvoří okresní, krajská a zemská státní zastupitelství a Nejvyšší státní zastupitelství. Vedoucího státního zástupce volí a odvolávají rozhodující občané obvodu; Nejvyššího státního zástupce rozhodující občané republiky. Pro volitelnost platí čl. 18 ústavy; vzdělání a praxi uvede kandidát v přihlášce.

(3) Státní zástupce, který rozhoduje o podání obžaloby, odložení věci nebo zastavení stíhání, volí rozhodující občané obvodu státního zastupitelství podle volebního zákona (čl. 83 odst. 2 ústavy). Ostatní zaměstnanci státního zastupitelství se vybírají ve veřejné soutěži a nemají rozhodovací pravomoc.

(4) Rozhodnutí o odložení věci nebo zastavení stíhání trestného činu veřejného služebníka spáchaného při výkonu funkce se zveřejňuje s odůvodněním; poškozený a tribun lidu mohou žádat jeho přezkum nadřízeným státním zastupitelstvím a poté soudem.

ČÁST SEDMÁ – ŘÍZENÍ PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM

§ 20 – Organizace

(1) Ústavní soud tvoří devět soudců, po třech z každé země, volených na 7 let rozhodujícími občany země (čl. 74 ústavy). Uprázdní-li se místo, koná se do 60 dnů volba na nové sedmileté období.

(2) Soudci Ústavního soudu volí ze svého středu předsedu na 2 roky; předseda nemá při hlasování přednost.

§ 21 – Řízení

(1) Ústavní soud rozhoduje ve věcech podle čl. 75 ústavy na návrh. Návrh může podat:

a) Občanská komise a petiční výbor ve věcech přípustnosti a souladu návrhu předkládaného k referendu,

b) Senát, skupina nejméně 5 poslanců, Národní rada, zemská rada, soud nebo tribun lidu ve věci zrušení nařízení nebo jiného předpisu,

c) každý, kdo tvrdí, že byl zásahem veřejné moci zkrácen na svých ústavních právech, ve věci ústavní stížnosti, a to do 2 měsíců od pravomocného rozhodnutí,

d) dotčená instituce veřejné služby nebo územní samosprávný celek ve sporu o působnost,

e) oprávněný podle volebního zákona a zákona petičního a o referendech a anketách ve věcech voleb, odvolání a referend.

(2) Ústavní soud rozhodne o přípustnosti referenda do 30 dnů (čl. 26 ústavy), ve věcech voleb, odvolání a referend do 30 dnů, o ostatních návrzích do 6 měsíců.

(3) Ve věcech souladu ústavy a zákonů rozhodují soudci Ústavního soudu jednomyslně; v ostatních věcech nadpoloviční většinou všech soudců (čl. 76 odst. 2 ústavy). Hlasování každého soudce se uvádí v rozhodnutí.

(4) Zjistí-li Ústavní soud rozpor mezi zákonem schváleným v referendu a ústavou nebo mezi zákony navzájem, nezruší zákon, ale navrhne změnu, která rozpor odstraní, a předloží ji Parlamentu k předložení občanům v referendu (čl. 76 odst. 1 ústavy). Návrh musí být předložen k referendu do 6 měsíců.

(5) Jinak se na řízení přiměřeně použije zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

ČÁST OSMÁ – ZADRŽENÍ A VAZBA

§ 22 – Předvedení před soudce

(1) Zatknout lze jen na základě písemného příkazu soudce, s výjimkou zadržení pachatele při činu (čl. 81 odst. 1 ústavy). Postup policie upravuje zákon o policii.

(2) Zadržený musí být neprodleně, nejpozději do 48 hodin od zadržení, předveden před soudce. Soudce zadrženého vyslechne za přítomnosti obhájce, je-li ustanoven, a rozhodne o propuštění nebo o vazbě. Nepředloží-li policie dostatečné důkazy, musí být zadržený propuštěn (čl. 81 odst. 2 ústavy).

§ 23 – Vazba

(1) Vazbu lze uložit jen tehdy, je-li důvodné podezření, že obviněný spáchal trestný čin, a hrozí-li, že uprchne, bude působit na svědky nebo v trestné činnosti pokračovat, a nelze-li účelu dosáhnout slibem, dohledem nebo elektronickým sledováním.

(2) Vazba trvá až do hlavního líčení, nejdéle však 6 měsíců, a jde-li o zločin s horní hranicí trestu nad 10 let, nejdéle 1 rok. Soudce trvání vazby přezkoumá každých 30 dnů.

(3) Propuštění z vazby za peněžitou záruku (kauci) se nepřipouští; důvody vazby nelze nahradit penězi.

(4) Ve vazbě se s obviněným zachází jako s nevinným (čl. 91 odst. 4 ústavy); vazba se vykonává odděleně od výkonu trestu. Obviněný nesmí být k práci nucen.

(5) Za vazbu, která skončila zproštěním obžaloby nebo zastavením stíhání, náleží obviněnému náhrada.

ČÁST DEVÁTÁ – TRESTY A VÝKON TRESTU

§ 24 – Tresty

(1) Trest smrti se navždy zakazuje. Nejvyšším trestem je doživotní odnětí svobody s povinností pracovat (čl. 91 odst. 1 ústavy).

(2) Soud dává přednost trestům, které vedou k nápravě škody: náhradě škody, obecně prospěšné práci a peněžitému trestu ve prospěch oběti; odnětí svobody ukládá, nelze-li jinak chránit společnost.

§ 25 – Povinná práce

(1) Odsouzený je ve výkonu trestu povinen vykonávat užitečnou práci přiměřenou jeho zdravotnímu stavu a schopnostem (čl. 91 odst. 2 ústavy). Za práci mu náleží odměna nejméně ve výši poloviny minimální mzdy.

(2) Z odměny se srazí 50 % na odškodnění obětí jeho trestné činnosti, a nemá-li oběti nebo jsou-li odškodněny, do Fondu pro oběti trestných činů; 30 % na náklady výkonu trestu a 20 % na účet odsouzeného, který mu bude vyplacen při propuštění.

(3) Odmítne-li odsouzený práci, nelze jej k ní nutit násilím; ztrácí však nárok na zkrácení trestu, návštěvy nad zákonné minimum a nákup.

§ 26 – Vězeňství

(1) Výkon vazby a trestu zajišťuje Veřejná služba soudní; střežení věznic zajišťuje vězeňská stráž, která je součástí Veřejné služby výkonné (čl. 66 odst. 2 a 3 ústavy).

(2) Ředitel věznice rozhoduje o právech vězněných osob, a je proto rozhodujícím zaměstnancem Veřejné služby soudní; volí jej rozhodující občané kraje, v němž věznice leží (čl. 83 odst. 2 ústavy). Dozor nad dodržováním práv vězněných vykonává soudce okresního soudu, v jehož obvodu je věznice, a tribun lidu příslušného kraje, kteří mohou věznici kdykoli navštívit bez ohlášení.

(3) Mučení, ponižující zacházení a kolektivní tresty jsou zakázány. Vězněný má právo na styk s obhájcem, na korespondenci, na návštěvy a na stížnost soudci dozoru.

(4) Věznice zajišťují vzdělávání a přípravu na návrat do života; odsouzený, který řádně pracuje a nahradil škodu oběti, může být podmíněně propuštěn po výkonu poloviny trestu, u doživotního trestu nejdříve po 25 letech.

ČÁST DESÁTÁ – OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ

§ 27 – Fond pro oběti trestných činů

(1) Zřizuje se Fond pro oběti trestných činů spravovaný Veřejnou službou soudní. Příjmem fondu jsou srážky z odměn odsouzených, peněžité tresty, propadlý majetek pachatelů a dobrovolné dary.

(2) Oběť trestného činu má přednostní právo na náhradu škody a újmy (čl. 91 odst. 3 ústavy). Soud o náhradě rozhodne v trestním řízení; neuhradí-li pachatel náhradu do 3 měsíců, vyplatí ji oběti fond, nejvýše do výše stanovené nařízením Národní rady, a náhradu vymáhá na pachateli.

(3) Oběť má právo na bezplatnou právní pomoc, na informace o průběhu řízení a o propuštění pachatele a na ochranu před stykem s ním.

ČÁST JEDENÁCTÁ – MILOST, AMNESTIE A PROMLČENÍ

§ 28

(1) Prezident republiky uděluje milost v jednotlivých případech jen na doporučení soudce, který ve věci rozhodl v prvním stupni (čl. 51 odst. 1 písm. i) ústavy). Rozhodnutí o milosti se zveřejňuje s odůvodněním.

(2) Amnestii mohou udělit jen občané v referendu.

(3) Promlčecí doba trestných činů veřejného služebníka spáchaných při výkonu funkce neběží po dobu, kdy funkci zastává (čl. 92 odst. 2 ústavy).

ČÁST DVANÁCTÁ – PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 29 – Přechodná ustanovení

(1) Soudci jmenovaní podle dosavadních předpisů vykonávají funkci, dokud nejsou zvoleni noví soudci; soudci a státní zástupci se volí postupně, nejpozději do 3 let od účinnosti ústavy, podle harmonogramu Státní volební komise (čl. 122 odst. 3 ústavy, § 36 odst. 3 volebního zákona). Dosavadní soudci mohou kandidovat.

(2) Vrchní soud v Praze se mění na odvolací soud pro Zemi Českou a Vrchní soud v Olomouci na odvolací soud pro Zemi Moravskou, který se do 2 let přemístí do Brna; odvolací soud pro Zemi Moravskoslezskou se zřizuje v Ostravě do 2 let, do té doby jeho působnost vykonává odvolací soud pro Zemi Moravskou.

(3) Ustanovení trestního zákoníku o činech, které nezpůsobují újmu jinému, se od účinnosti tohoto zákona nepoužijí. Veřejná služba legislativní do 1 roku zpracuje jejich seznam a změnu trestního zákoníku, kterou Parlament předloží občanům k referendu (čl. 127 ústavy).

§ 30 – Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, a zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

§ 31 – Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení výsledku referenda, jímž byl přijat.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Účel zákona

Soudy jsou v OIPD službou občanům, ne nadřazenou mocí. Soudce volí a odvolávají občané, za rozhodnutí odpovídá jménem, závažné věci rozhoduje porota z občanů a vazba ani trest nesmějí sloužit k ničemu jinému než k ochraně společnosti a nápravě škody oběti. Odsouzený odpracovává škodu, kterou způsobil.

2. Vazba na OIPD a texty autora

- **Hlava 4 OIPD, čl. 80 (VSS):** ministr nesmí ovlivňovat soudce v kauzách; Ústavní soud 9 soudců nad 40 let na 7 let; hierarchie soudů; vazba nad 48 hodin jen s povolením soudce – § 2, 3, 20, 22.
- **Hlava 5 OIPD, čl. 103:** předvedení k soudci, propuštění bez dostatečných důkazů, vazba až do soudního jednání, kauce se nepřipouští, presumpce neviny, právní pomoc ex offo – § 18, 22, 23.
- **Hlava 3 OIPD, čl. 75 a 76:** volba soudců ÚS po třech v každé zemi, odvolatelnost, přikázání věci jinému soudu kromě celostátních – § 5, 20.
- **Program OIPD (Konec zločinu):** odškodnění obětí prací vězňů, bez trestu smrti – § 24, 25, 27.
- **Východiska:** žádné tresty za činy bez oběti; žádná kolektivní vina; rozhodují lidé, ne instituce – § 2, 18, 29 odst. 3.

3. Doplnění a odchylky

Téma	Autor / web	Návrh	Důvod
Vazba 48 hodin	„vazba nejdéle 48 hodin“ a zároveň „vazba může trvat až do soudního jednání“	48 hodin do předvedení k soudci, poté vazba jen rozhodnutím soudce, nejdéle 6 měsíců / 1 rok, přezkum každých 30 dnů (§ 22, 23)	Čl. 81 ústavy; autorův text obě lhůty spojuje, návrh je odlišuje.
Kauce	nepřipouští se	nepřipouští se (§ 23 odst. 3), ale náhradou je slib, dohled a elektronické sledování	Svoboda nesmí záviset na penězích.
Kárné odvolání soudce	nezmíněno	kárný senát může jen navrhnout odvolání, rozhodují občané (§ 13)	Čl. 29 a 79 odst. 3 ústavy.
Soudci a limit 66	nezmíněno	soudci nejsou zaměstnanci VSS (§ 2 odst. 3)	Soudní moc je nezávislá (čl. 71); VSS zajišťuje jen provoz.
Státní zástupci	nezmíněno	voleni jsou vedoucí i státní zástupci, kteří rozhodují o obžalobě (§ 19)	Rozhodují o právech obviněného, proto musí být voleni (čl. 83 odst. 2, čl. 27 odst. 2).
Odborná zkouška	nezmíněno	dobrovolná, výsledek se zveřejní (§ 8 odst. 2)	Čl. 79 odst. 2 ústavy stanoví jen vzdělání, bezúhonnost a praxi; další podmínky by omezily volitelnost (čl. 18). O odbornosti rozhodnou voliči.

Téma	Autor / web	Návrh	Důvod
Amnestie	autor ji zakazuje	jen referendem (§ 28)	Čl. 51 odst. 1 písm. i) ústavy.

K rozhodnutí občanů (limit 66): Čl. 83 odst. 1 ústavy řadí soudce mezi veřejné služebníky zaměstnané v instituci veřejné služby, čl. 65 odst. 3 ale připouští nejvýše 66 rozhodujících zaměstnanců v jedné instituci. Soudců je přes 3 000. Zákon je proto z Veřejné služby soudní vyjímá (§ 2 odst. 3); čistým řešením je doplnit do čl. 65 odst. 3 ústavy větu „Do počtu se nezapočítávají poslanci, senátoři, soudci a státní zástupci.“

4. Soulad s ústavou a étosem

Zákon naplňuje čl. 8 odst. 3, 26, 51, 71–82, 87, 91 a 92 ústavy. Odpovídá étosu: osobní odpovědnost každého soudce, lidé místo institucí, zlaté pravidlo v trestní spravedlnosti (pachatel nahrazuje škodu oběti) a odmítnutí trestů bez oběti.

5. Dopady

Volby soudců proběhnou postupně, vždy při uprázdnění místa; první všeobecná volba do 1 roku od účinnosti ústavy. Fond pro oběti se financuje z práce vězňů a peněžitých trestů, nikoli z daní. Náklady na poroty vyváží vyšší důvěra v rozsudky.

B. Zvláštní část

K § 1 a 2: Zásady osobní odpovědnosti, nezávislosti, srozumitelnosti a veřejnosti.

K § 3 až 7: Soustava soudů podle čl. 78 ústavy, příslušnost, blízkost soudu, lhůty a počet soudců.

K § 8 až 15: Volitelnost, volba, slib, pojištění, odvolání, kárná a majetková odpovědnost soudců.

K § 16 a 17: Porota podle čl. 80 odst. 5 ústavy.

K § 18: Práva v řízení.

K § 19: Státní zastupitelství.

K § 20 a 21: Ústavní soud a řízení před ním.

K § 22 a 23: Zadržení a vazba podle čl. 81 ústavy.

K § 24 až 26: Tresty, povinná práce a vězeňství.

K § 27: Fond pro oběti trestných činů.

K § 28: Milost, amnestie a promlčení.

K § 29 až 31: Přechodná ustanovení, zrušení dosavadních zákonů a účinnost.

Zdroje: Občanská ústava ČR (OIPD), čl. 8, 26, 27, 29, 51, 59, 66, 71–82, 87, 91, 92, 122, 123, 127 (forumlidu.cz/oipd/navrh-ustavy); Fórum lidu – OIPD: Hlava 3 (čl. 75, 76), Hlava 4 (čl. 80), Hlava 5 (čl. 103), Východiska, program „Vraťme moc lidem“; seznam zákonů (č. 12); zákony č. 6/2002 Sb., 7/2002 Sb., 182/1993 Sb., 283/1993 Sb., 169/1999 Sb.